

УДК 378.147:811.111(045)

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ КЕЙС-МЕТОДУ В ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ НА НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЯХ

Л. О. СІКОРСЬКА, кандидат педагогічних наук, доцент,
Вінницький торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету
E-mail: sikorskaya67@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0003-2713-508X>

В. А. ЛОБОДА, асистент,
Вінницький торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету
E-mail: loboda@vtei.com.ua
<https://orcid.org/0000-0002-9853-7011>

Анотація. У статті розглянуто особливості використання кейс-методу у процесі викладання англійської мови у вищих навчальних закладах на немовних спеціальностях. Проаналізовано підходи вчених до трактування поняття «кейс-метод». Аналіз теоретичної літератури допоміг сформулювати визначення поняття «кейс-метод». Розглянуто етапи та принципи створення кейсу, його структурні компоненти та види. У статті зазначається, що через велику різноманітність видів кейсів, а також підходів до їх класифікації, кейси можна розробляти залежно від цілей та завдань, які встановлює викладач. Зазначено, що важливими факторами для впровадження кейс-методу у викладання англійської мови на немовних спеціальностях є послідовна організація навчальної діяльності та ретельний підбір матеріалів для кейсів, що потребують ґрунтовної підготовки викладача з обов'язковим врахуванням рівня комунікативних навичок студентів. Огляд основних переваг та недоліків застосування досліджуваного методу дозволив обґрунтувати важливість кейс-методу як ефективного інструменту для формування професійної компетентності у вивченні англійської мови та розвитку комунікативних та творчих вмінь студентів. Виявлено, що використання кейс-методу при навчанні англійської мови сприяє підвищенню інтересу студентів до іноземної мови шляхом розгляду конкретних бізнес-ситуацій, пов'язаних з реальним життям.

Ключові слова: кейс-метод, кейс, англійська мова, мотивація, принципи створення кейсу, студенти немовних спеціальностей.

Актуальність дослідження. Глобальний розвиток технологій та їх проникнення у різні сфери суспільного життя безпосередньо вплинув на формування сучасної освітньої сфери. Сучасне суспільство потребує нових спеціалістів, які можуть йти «в ногу з часом», складаючи достойну конкуренцію на міжнародному та вітчизняному ринках праці. У даному контексті, як засіб ділового спілкування, іноземна мова набуває першочергової важливості у вищій школі України. Тут метою постає практичне опанування студентами немовних спеціальностей нормативної бази функціонування англійської мови в комунікативно-мовленнєвих ситуаціях у різних сферах професійної діяльності. Завдяки постійному розвитку і вдосконаленню системи освіти розробляються і знаходять застосування новітні освітні технології, які дають можливість майбутнім фахівцям отримати необхідні професійні вміння і знання в певній галузі, а отже, виникає необхідність в глибшому вивченні та шляхах застосування інноваційних

освітніх методів, серед яких кейс-метод, що вважається однією з найефективніших методик, дозволяючи застосувати теоретичні знання до вирішення практичних завдань.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Значний внесок у розробку і впровадження кейс-методу внесли такі вітчизняні та зарубіжні вчені-педагоги як І. Андрощук, О. Долгоруков, С. Ковальова, П. Шеремета, Ю. Сурмін, P. Daly, D. Thomas, H. Lane, Laurence E. Lynn, D. Schodt. Як зазначає науковець О. Долгоруков, існують дві школи кейс-методу – Гарвардська (американська) та Манчестерська (європейська). В рамках американської школи метою виконання ситуацій кейса є пошук єдиного правильного рішення, європейська школа навчає виходячи з багатоваріантності розв'язання проблеми.

Метою статті є розгляд особливостей застосування кейс-методу у процесі навчання англійської мови студентів немовних спеціальностей.

© Л. О. Сікорська, В. А. Лобода

Методи дослідження включають аналіз науково-педагогічної літератури, узагальнення, синтез та формулювання висновків.

Результати дослідження та їх обговорення. Одна з головних проблем, з якими стикається викладач англійської мови при роботі зі студентами немовних спеціальностей, – це відсутність у них мотивації до вивчення мови. Зрозуміло, що дана проблема може спричинити труднощі на шляху до формування у студентів професійних мовних компетенцій, відсутність яких може стати перешкодою ефективному функціонуванню у культурному розмаїтті навчального та професійного середовища. Саме тому першочергове завдання викладача полягає в необхідності шукати ефективні шляхи підвищення мотивації студентів до вивчення англійської мови.

Формування фахівця нового рівня, який володіє критичним мисленням, професійною компетентністю та здатністю приймати рішення у нестійких швидкоплинних ситуаціях, в тому числі засобами іноземної мови з урахуванням особливостей культури іншого народу, передбачає застосування новітніх методів. Серед таких методів особливої уваги, на нашу думку, заслуговує кейс-метод.

Вперше термін «кейс-метод» («case study method») було використано на початку ХХ століття, і вже у 1921 році даний метод набув практичного застосування у Гарвардській школі бізнесу, де й було розроблено перші кейсові ситуації для навчання студентів бізнес-дисциплін. З методичної точки зору, кейс являє собою спеціально підготовлений навчальний матеріал, що містить структурований опис ситуацій, запозичених з реальної практики. На відміну від традиційних форм навчання, центр уваги у разі застосування кейс-методу переміщується з процесу передачі знань на розвиток навичок аналізу та прийняття рішення [1, с.182].

Варто розглянути підходи науковців до тлумачення досліджуваного поняття. Отже, дослідниця І. Андрощук характеризує кейс-метод як ділову гру та називає «технологією аналізу конкретних ситуацій», «окремого випадку». На її думку, представлений для аналізу конкретний випадок має зобразити життєву ситуацію, при цьому в описі повинно бути закладено суперечність, труднощі, для розв'язання яких необхідні теоретичні знання [1, с.183]. За визначенням дослідника Ш. Бобохужаева, кейс-метод – це сукупність умов та обов'язків, що описують конкретні, реальні обставини на даному етапі [2, с. 23]. Зі свого боку, науковець П. Шеремета відзначає, що кейси (ситуаційні вправи) мають чітко визначений характер і мету та пов'язані з

проблемою чи ситуацією, яка існувала чи існує наразі. При цьому проблема чи ситуація або вже мали якесь попереднє рішення, або їх вирішення є необхідним і нагальним, а тому потребує аналізу [5, с.28].

Тож, кейс-метод – це метод активного проблемно-ситуаційного аналізу, що базується на навчанні шляхом вирішення конкретних ситуацій.

Важливо зауважити, що кожна з ситуацій, які розглядаються в кейсі, має відповідати чотирьом умовам:

1) правдивість та реалістичність без перевантаженості деталями;

2) розгляд феноменів, з якими стикаються люди в конкретних умовах;

3) загострення інтересу студентів до питань, що постають перед ними, підкреслюючи їх значущість;

4) вдосконалення практичних навичок; спрямовування на пошук відповідних шляхів, можливих реакцій на різноманітні ситуації, використання специфічних інструментів та понять [6, с.26].

О. Долгоруков вказує, що робота над кейсом з важкістю піддається алгоритмізації, проте, виділяють основні етапи:

1. Введення в ситуацію.

2. Розподіл студентів на групи.

3. Вивчення ситуації.

4. Обговорення ситуації в групах.

Розподіл ролей в межах групи.

5. Ігровий процес (аналіз ситуації, прийняття рішення, його оформлення).

6. Підсумовування. Аналіз діяльності груп. Оцінки виконання ролей студентами.

7. Розбір оптимального варіанту.

8. Загальна дискусія [3].

Отже, кейс-метод з іноземної мови призначений для того, щоб поставити студентів у змодельовану професійну ситуацію, чітко пов'язану з основним предметом. Мета – спонукати їх говорити іноземною мовою для обговорення та розв'язання необхідної проблеми.

Заняття англійської мови на основі кейс-методу можна побудувати за наступним принципом: «вступні вправи» (Starting up), метою яких є відпрацювання навичок лексики та говоріння; «аудіювання» (Listening), спрямоване на розвиток навичок сприйняття інформації на слух; «читання» (Reading), націлене на розвиток навичок розуміння тексту англійською мовою та освоєння нових лексичних одиниць; «повторення граматики» (Language Review); «дослідження проблеми» (Case Study), де наводиться опис теми, піднятої на початку заняття.

Загальновідомі 3 основних типи кейсів:

1) практичні, 2) навчальні та 3) науково-

дослідні. Кейси можуть бути представлені в різних форматах: від декількох речень на одній сторінці до безлічі сторінок. У центрі даних ситуацій можуть бути екологічні, природно-кліматичні, соціально-економічні, історичні, техніко-технологічні та інші проблеми [4, с.54].

Застосування кейс-методу передбачає застосування різноманітних видів діяльності, серед яких рольова гра. Кейс являє собою певну рольову систему. Висока концентрація ролей в кейсі призводить до перетворення кейс-методу в ігровий метод навчання, поєднуючи гру з тонкою технологією інтелектуального розвитку, що знаходиться під пильним контролем [8, с. 46]. Як приклад, можна запропонувати студентам зімітувати засідання ради директорів компанії або експертної групи якого-небудь відділу, де кожний студент виконуватиме роль або начальника відділу продажів, або відділу кадрів, маркетингового відділу і т. д. Практичні кейси є найпростішими за своєю структурою та найбільш розповсюджені. Прикладами практичних кейсів можуть слугувати наступні ситуації:

1. You are expecting an important phone call from your partner, but you find that the phone has broken. It does not work. What will you do?

2. Two employees are constantly talking and making a noise in the office. And you can not concentrate and work productively. What will you do in this case?

3. You need to copy the document and inform the staff about its contents. But the office printer breaks down. What will you do in this case?

4. One of your foreign partners is coming to your company. You need a translator to talk to him, but the translator has unexpectedly fallen ill. What will you do in this case?

5. Two employees are constantly talking and making a noise in the office. And you can not concentrate and work productively. What will you do in this case?

6. Your firm has been preparing for important negotiations for a long time. But the time has been changed at the last moment. What will you do?

Використання кейсів потребує відповідної підготовки не лише студентів, а й викладачів. Ефективне використання кейсу потребує від викладачів ретельного планування. D. Thomas у своїй праці «*Case Studies for ELT: a source of motivation*» пропонує наступний алгоритм розробки ситуацій кейс-методу:

1. Знайдіть тему, яка цікавить студентів.

2. Опрацюйте необхідні посилання щодо даної теми.

3. Окресліть проблему та продумайте її аспекти.

4. Викладіть основні аспекти на папері [7].

Крім того, ефективність діяльності викладача, що реалізує кейс-метод, пов'язана з втіленням наступних принципів: 1) партнерства, співпраці зі студентами; 2) використання останніх досягнень педагогічної науки та досвіду колег; 3) творчості (перетворення кейсів в індивідуально неповторний творчий продукт, посилення ролі творчості, імпровізації в ході навчання) [6, с.120]. У нашому дослідженні ми використовуємо практичні кейси, основне завдання яких полягає в тому, щоб детально і докладно зобразити життєву ділову ситуацію.

До основних цілей кейс-методу варто віднести:

– активізацію студентів, що, підвищує ефективність професійного навчання;

– підвищенні мотивації до навчального процесу;

– удосконалення навичок аналізу ситуацій і знаходження оптимальної кількості рішень;

– відпрацювання умінь роботи з інформацією, в тому числі вміння шукати додаткову інформацію, необхідну для уточнення ситуації;

– прийнятті правильного рішення на основі групового аналізу ситуації;

– набуття навичок чіткого і точного викладу власної точки зору в усній та письмовій формі, умінь переконливо відстоювати і захищати свою точку зору;

– вироблення навичок критичного оцінювання різних точок зору, здійсненні самоаналізу, самоконтролю і самооцінки.

Безсумнівно, застосування кейс-методу у вивченні англійської мови має безліч переваг. На нашу думку, основними перевагами кейс-методу у вивченні іноземної мови є:

– підвищення рівня знань іноземної мови в цілому;

– використання термінів у розмовних ситуаціях, що сприяє їх ефективнішому запам'ятовуванню;

– розвиток творчого мислення;

– розвиток навичок проведення презентації (вміння публічно представити свою роботу іноземною мовою);

– вдосконалення навичок формулювати різні типи питань;

– розвиток вміння вести дискусію, аргументувати відповіді, що сприяє розвитку мови без опори на готовий текст;

– вдосконалення навичок професійного читання іноземною мовою;

– змога повноцінно залучати студентів до індивідуальної та групової роботи.

Однак, як і у будь-якого іншого методу, у даного методу є власні труднощі у

використанні. Перш за все, тут відзначимо складність пошуку необхідних матеріалів для створення кейсу та велику тривалість часу для ґрунтовної підготовки. Крім того, існує проблема формування стереотипного розв'язання запропонованих проблем, що може призвести до шаблонних відповідей студентів. Але не зважаючи на певні недоліки, застосування кейс-методу у викладанні англійської мови як ефективного інструмента розвитку гнучкості та творчого мислення студентів, має позитивні перспективи з огляду на пришвидшення темпу життя та багатозадачності студентів та працівників, обумовлених процесом глобалізації у сучасному світі.

Висновки та перспективи. Таким чином, застосування кейс-методу у процесі

навчання англійської мови сприяє формуванню в майбутніх спеціалістів немовних спеціальностей вміння критично мислити, адекватно оцінювати ситуацію, швидко приймати рішення, удосконалюючи комунікативні здібності. Оскільки даний метод комплексний та містить всі види мовленнєвої діяльності: читання, говоріння, письмо, аудіювання, то він може бути успішно використаний у викладанні іноземної мови у ЗВО тренуючи здатність студентів застосувати всі вищезгадані компетентності для ефективного використання іноземної мови у подальшій професійній кар'єрі.

Подальші дослідження спрямовані на вивчення особливостей застосування інтерактивних методів у процесі викладання англійської мови на немовних спеціальностях.

Список використаних джерел

1. Андрощук І. В. Використання кейс-методу в процесі підготовки майбутніх педагогів. Професійне становлення особистості : зб наук. пр. Хмельницький, 2013. № 1. С. 181–188.

2. Бобохуджаев Ш. И. Инновационные методы обучения: особенности кейс-стади метода обучения и пути его практического использования: метод. пособие. Ташкент: IQTISOD-MOLIYA, 2006. 88 с.

3. Долгоруков А. М. Метод case-study как современная технология профессионально-ориентированного обучения [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://www.evolkov.net/case/case.study.html>

4. Ковальова С. М. Кейс-метод у системі професійної підготовки майбутніх учителів у Великій Британії: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. К., 2012. 262 с.

5. Шеремета П., Каніщенко Г. «Кейс-метод: з досвіду викладання в українській бізнес-школі». Центр інновацій та розвитку. Київ, 1999. С. 25–31.

6. Anderson E., Schiano B. Teaching with Cases: A Practical Guide. HARVARD BUSINESS SCHOOL PRESS, 2014. 304 p.

7. David Thomas. Case Studies for ELT: a source of motivation. *Cahiers de l'APLIUT* [Online], Vol. XXII № 2, 2003, Online since 18 April 2013, connection on 08 November 2020. URL : <https://journals.openedition.org/apliut/3730?lang=en>; DOI : <https://doi.org/10.4000/apliut.3730>

8. Lane H. International management behavior: Introduction to the cases and case method. PWS-Kent, 1992. 628 p.

References

1. Androchtyk, I. V. (2013). Vykorystannia

keis-metodu v protsesi pidhotovky maibutnikh pedahohiv [Use of case studies in the training of future teachers]. *Khmelnyskyi*, 181–188. [in Ukrainian].

2. Bobohudzhaev, Sh. I. (2006). Innovatsionnyie metodyi obucheniya: osobennosti keys-stadi metoda obucheniya i puti ego prakticheskogo ispolzovaniya [Innovative methods of teaching: the peculiarities of the case-study method and ways of its practical use]. Tashkent: IQTISOD-MOLIYA, 88. [in Russian].

3. Dolgorukov, A. Metod case-study kak sovremennaia tekhnologiiia professionalno-orientirovannogo obucheniia. Retrieved from <http://www.evolkov.net/case/case.study.html> [in Russian].

4. Kovalyova, S. M. (2012). Keis-metod u systemi profesiinoi pidhotovky maibutnikh uchyteliv u Velykii Brytanii [Case method in the system of professional training of teachers in Great Britain]. (Extended abstract of PhD diss.). Zhytomyr, 262. [in Ukrainian].

5. Sheremeta, I. M., & Kanishchenko, L. H. (1999). Keismetod: Z dosvidu vykladannia v ukraïnskii biznes-shkoli [Case method: From teaching experience in Ukrainian business school]. Sydorenko, O.I. (ed.). Kyiv: Tsentr innovatsii ta rozvytku, 25-31. [in Ukrainian].

6. Anderson, E., Schiano, B. (2014). Teaching with Cases: A Practical Guide. HARVARD BUSINESS SCHOOL PRESS, 304.

7. David, Thomas (2003). Case Studies for ELT: a source of motivation. *Cahiers de l'APLIUT*, Vol. XXII № 2, 2003. Retrieved from <https://journals.openedition.org/apliut/3730?lang=en>

8. Lane, H. (1992). International management behavior: Introduction to the cases and case method. PWS-Kent, 628.

**PECULIARITIES OF USING THE CASE METHOD IN THE PROCESS
OF TEACHING ENGLISH AT NON-LINGUISTIC SPECIALTIES**

L. O. Sikorska, V. A. Loboda

Introduction. *Rapid technological progress and new global trends in the communicative approach to teaching foreign languages have significantly contributed to the popularization of the case method as an interactive method of teaching business English. Despite the large number of works on the case method, it has not received sufficient coverage in the problem of the application in the process of teaching English to students of non-language specialties.*

The purpose of the article is to provide an analysis of the peculiarities of the application of the case method in the process of teaching English to students of non-language specialties. To achieve this goal, the following research methods are used: analysis of scientific and pedagogical literature, generalization, synthesis and formulation of conclusions.

Results. *The approaches of scientists to the interpretation of the concept "case method" are analyzed. Analysis of the theoretical literature has helped to define "case method" as the method of active problem-situational analysis based on learning by solving specific, real situations. The stages and principles of case design, its structural components, and types are considered. The article states that due to the great variety of types of cases, as well as approaches to their classification, cases can be developed depending on the goals and objectives set by a teacher. It is described that important condition for the successful implementation of the case method in teaching English at non-linguistic specialties is the consistent organization of educational activities and careful selection of materials for cases requiring serious preparation by a teacher and taking into account the level of students' communication skills. The overview of the main advantages and disadvantages of the investigated method application has made it possible to substantiate the importance of the method as an effective tool for the formation of professional competence in the studying of English and the development of students' research, communication, and creative skills.*

Originality. *The scientific originality of the research results is based on the fact that the case-study method has a positive impact on the professionalization of students forming interest and strong motivation to learn a foreign language. It is emphasized that when using the analyzed method of teaching, the end result is not so important as the process of its finding, because in this process the student's skills to communicate in a foreign language within professional situations are developing. Particular attention is drawn to the potential of the case method and its complexity.*

Conclusion. *The research has shown that the use of the case method in the process of teaching English contributes to the development of the students' ability to think critically, adequately assess the situation, make quick decisions, improving communication skills increasing students' interest in a foreign language by considering specific business situations related to real life. Further research is aimed at studying the peculiarities of the use of interactive methods in the process of teaching English in non-language specialties.*

Keywords: *case method, a case, the English language, motivation, principles of case creation, students of non-linguistic specialties.*